

KİMYA SEKTÖRÜ ARAŞTIRMASI

(Ön Araştırma)

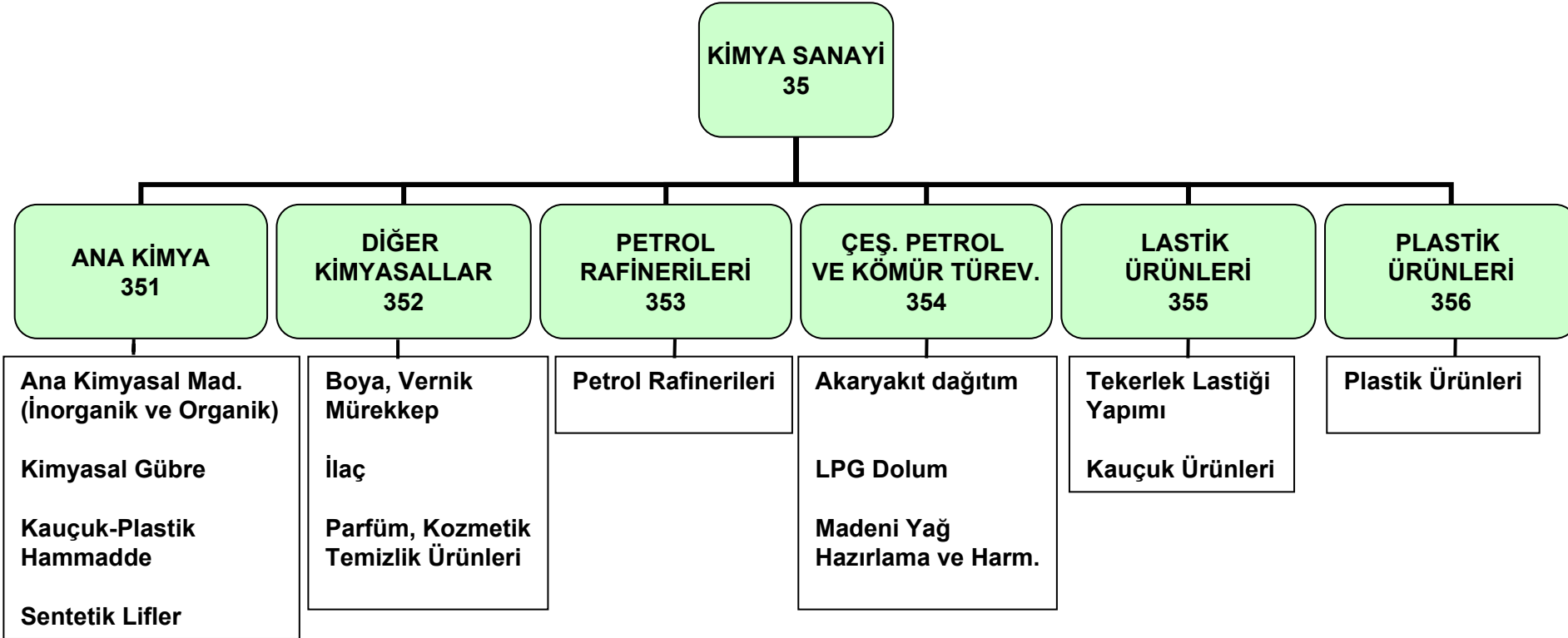
Dünyada ve Türkiye'de
Sektörün
Genel Dinamikleri

Aralık 2004

Araştırma Yöntemi

- **Kimya Sektörü Araştırması 2004** çalışmasında, sektörün dünya ve Türkiye'deki genel dinamiklerinin ortaya konulması hedeflenmiştir.
- Bu amaçla, **Özel İhtisas Komisyonu Raporları, DPT sektör verileri ve İstanbul Sanayi Odası İlk ve 2. 500 Büyük Firma Raporları** ve sektörün çeşitli kurumlarından elde edilen diğer raporlar taranmıştır.
- Dünyadaki durum için; **CEFIC, OECD STAN** verileri ve bu konudaki çeşitli çalışmalardan yararlanılmıştır.

Sektörün sınıflandırılması

Kimya sektörü ve gelişimi

- Kimya sektörü, sayısız kimyasal üretim süreçleri ve ürünleriyle temel gereksinim alanlarına olduğu kadar, ileri teknoloji gerektiren alanlara da sağladığı girdilerle yüksek katmadeger yaratan bir sanayi dalıdır.
- Sektörde üretilen ürünlerin, %30'u nihai ürün olarak, %70'i diğer sanayiler tarafından kullanılmaktadır.

Kimya sektörü ve gelişimi

- Kimyasal üretim, ilk defa 12. yüzyılda Arap dünyasında simyacılar tarafından bir tür sanat olarak geliştirilmiştir.
- 18. yüzyıldan itibaren kimyasal yapım teknikleri, İngiltere'de uygulama alanı bulmuştur.
- İnorganik kimyasal madde üretiminde yoğunlaşmanın yaşandığı 19. yüzyılda İngiltere lider konumdadır.

Kimya sektörü ve gelişimi

- Sentetik boya üretiminin başlaması, bilimsel bilgi ve teknoloji kullanımının hız kazanmasıyla kimyasal üretimde liderlik, yüzyılın ikinci yarısında İngiltere'den Almanya'ya geçmiştir.
- Daha sonra, II. Dünya Savaşı döneminin ileri teknoloji ürünü olan sentetik polimer elyafları üretimi ile ABD üstünlüğü ele geçirmiştir.

Kimya sektörü ve gelişimi

- Bugün, sektörde araştırma geliştirmeye dayalı ve ileri teknolojinin yoğun kullanıldığı kimyasal proses dönemine girilmiştir.
- Günümüzde kimyasal üretimde liderlik AB ülkelerine geçmiştir.

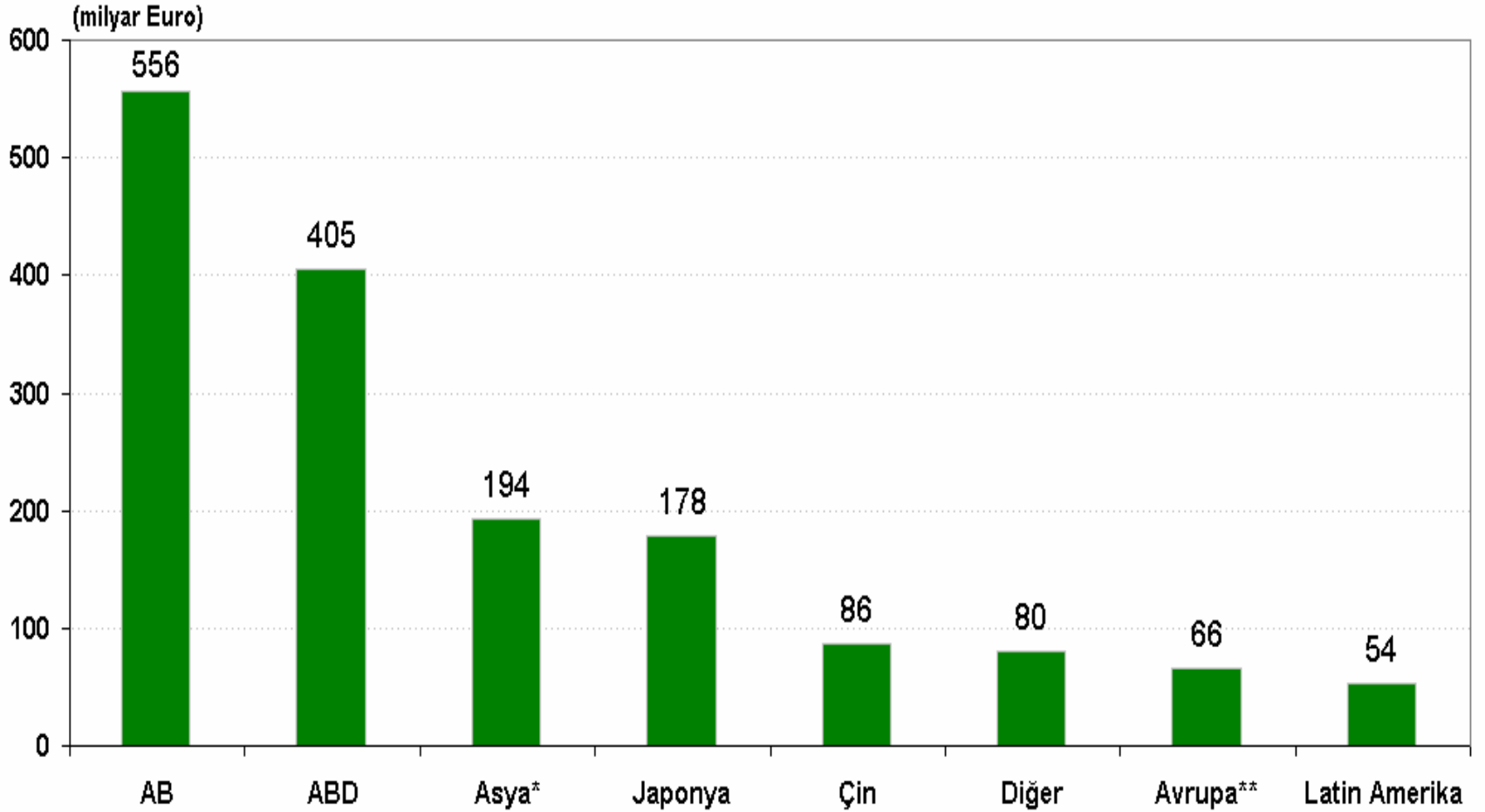
Dünyada Kimya Sektörü

Kaynak:

European Chemical Industry Council (CEFIC)

OECD STAN Database

Kimyasal Satışlarının Ükelere Göre Dağılımı 2003

* Japonya ve Çin dışındaki Asya ülkeleri

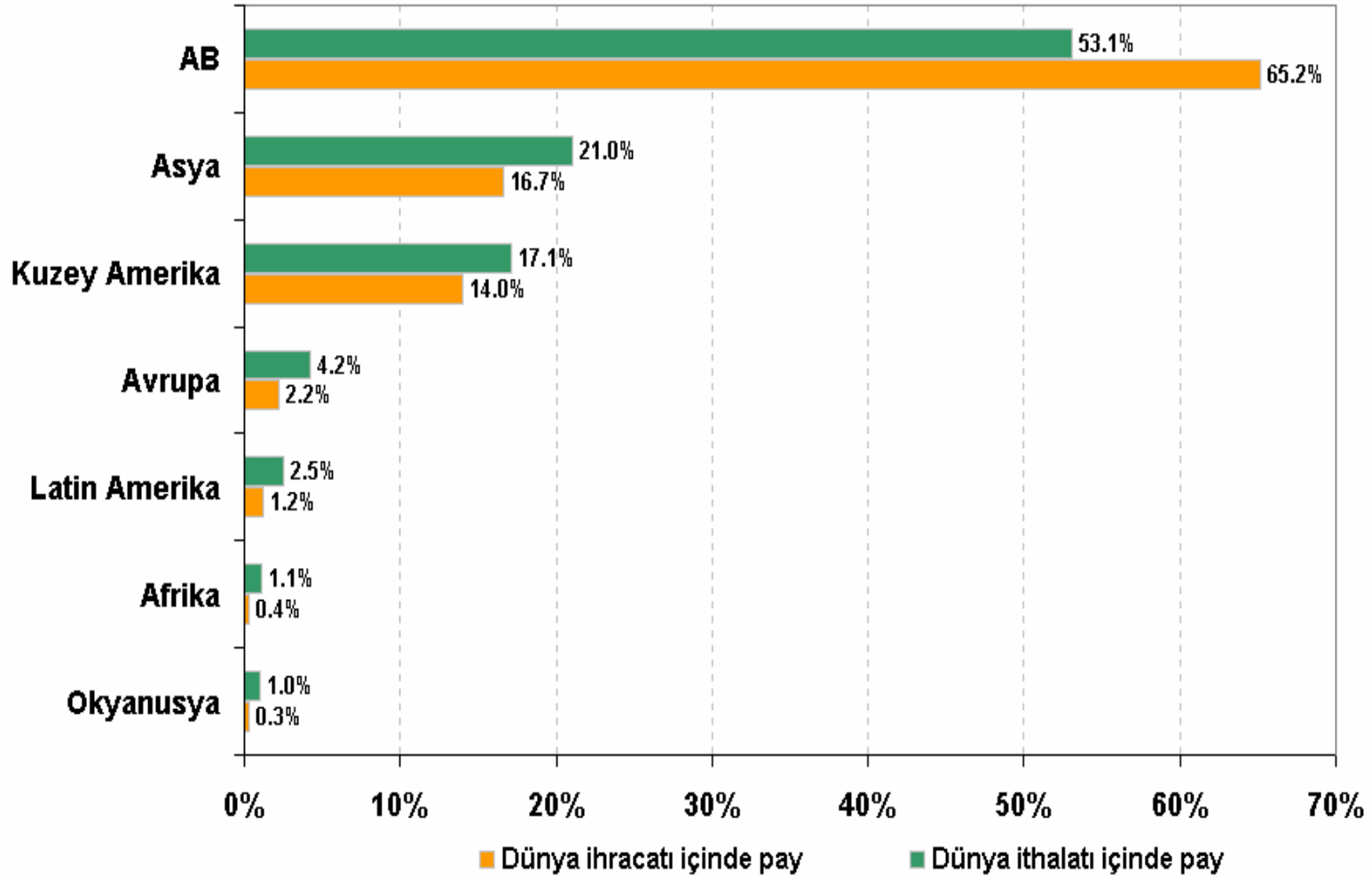
** AB üyeleri dışındaki Avrupa ülkeleri

Kaynak: CEFIC

Kimyasal ürün, üretim ve satışında AB bölgesi en yüksek paya sahiptir.

- Dünyada kimyasal ürün üretiminin 2003 yılı itibariyle 1,6 trilyon Euro'ya ulaştığı tahmin edilmektedir.
- Toplam satışların % 34'ü AB'de, % 25'i ise ABD'de gerçekleşmektedir.
- Japonya'daki satışların payı ise %11'dir.

Dünya Kimyasal Ürün Ticaretinde Bölgelerin Payları 2003

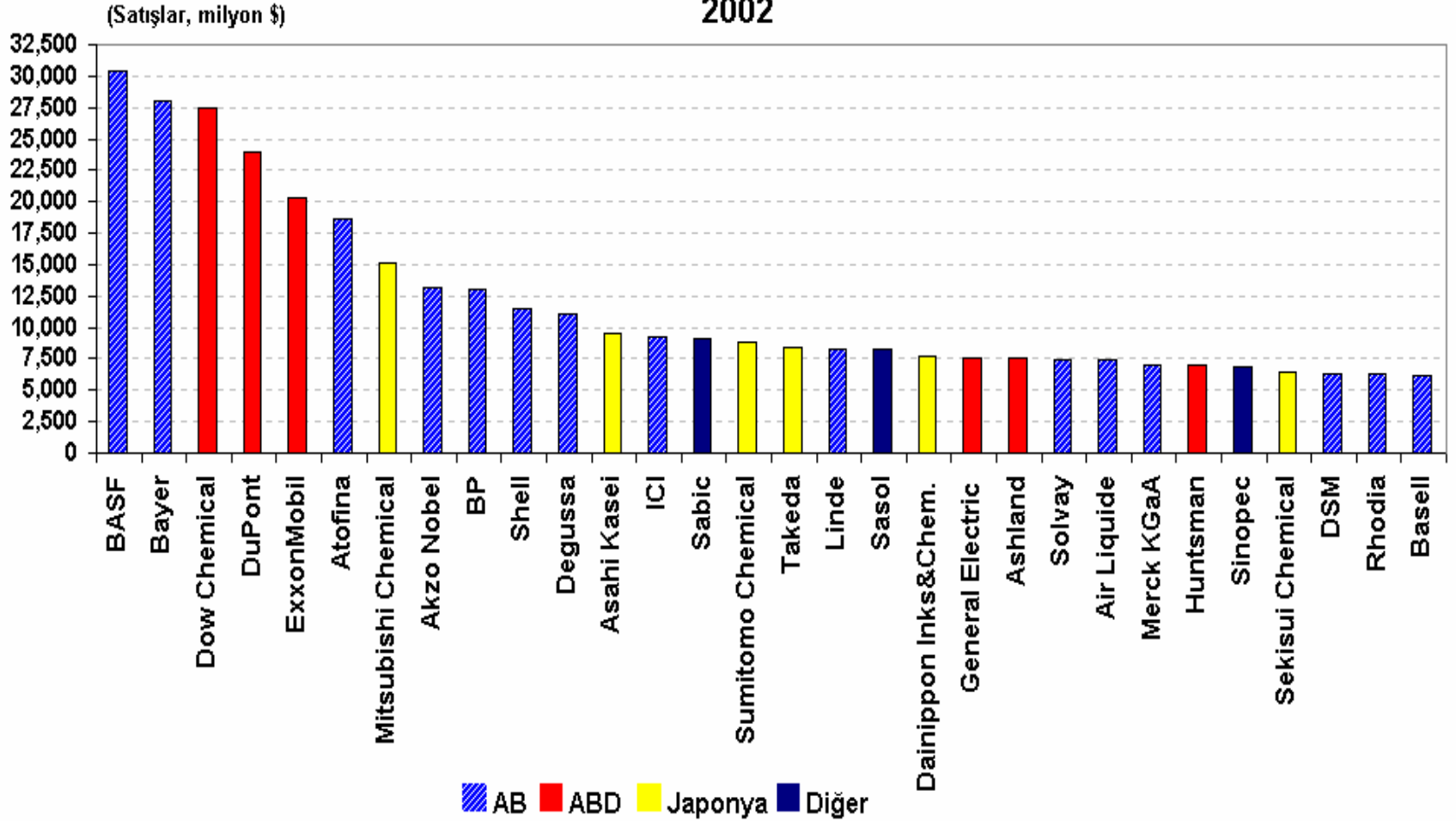

Kaynak: CEFIC

AB, dünya kimyasal ürün ticaretinde de lider durumdadır.

- Dünya kimyasal ürün ihracatının %65'i, ithalatının ise %53'ü AB tarafından yapılmaktadır.
- AB'yi Asya ve Kuzey Amerika izlemektedir.
- AB bölgesi, kimyasal ürün ticaretinde net ihracatçı olan tek bölgedir. Asya ve Kuzey Amerika net ithalatçı durumdadır.

Dünyada En Büyük 30 Kimya Şirketi 2002

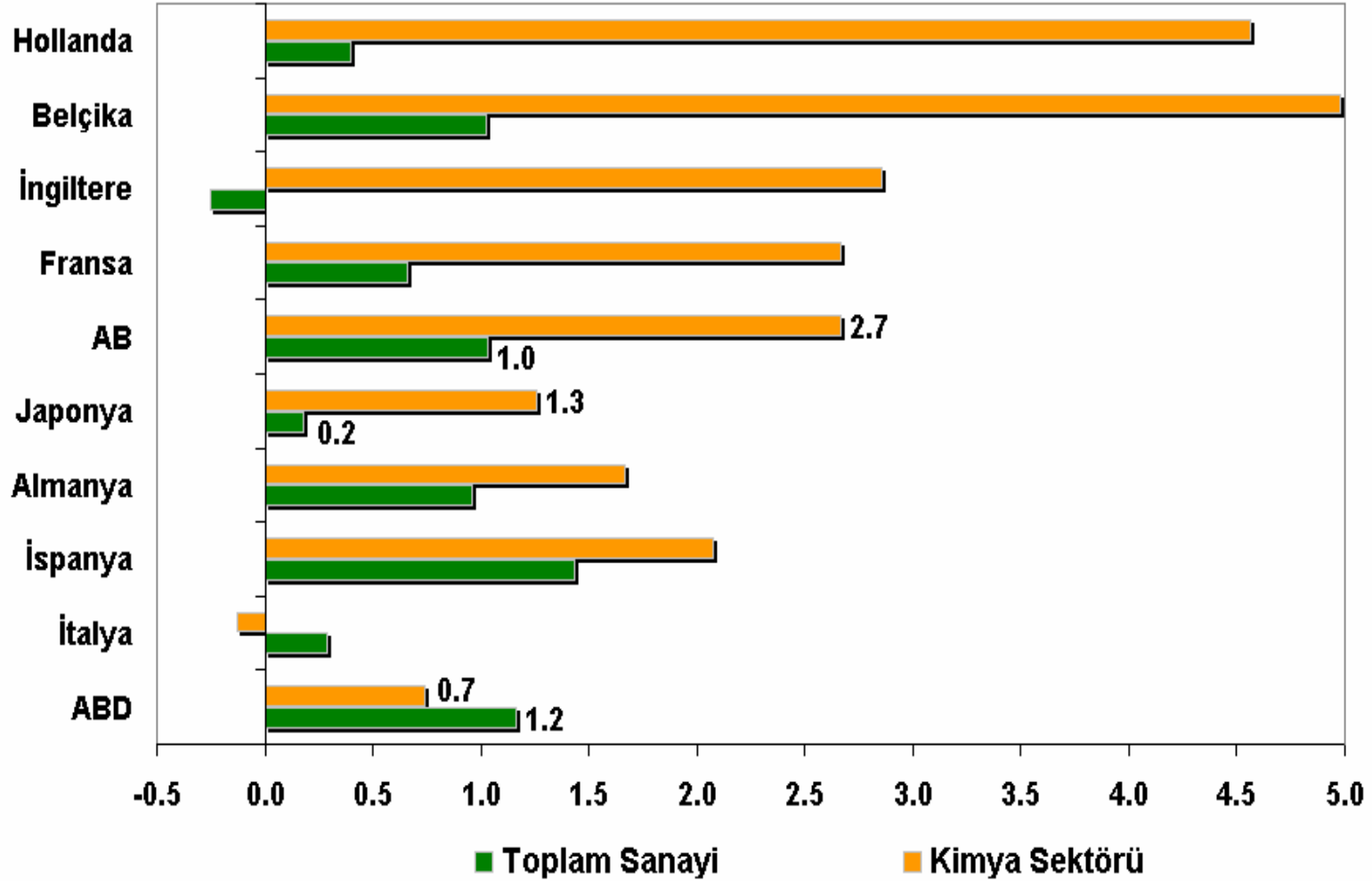
Kaynak: CEFIC&Chemical Insight

En büyük 30 kimya şirketi dünya kimyasal satışlarınının %29'unu gerçekleştirmektedir.

- **Bu şirketlerin 15'i AB, 6'sı ABD ve 6'sı ise Japonya menşelidir.**
- **En büyük 30 şirket içerisinde AB, ABD ve Japonya menşeli şirketlerin pazar payları ise sırasıyla %51, %26 ve %16'dır.**
- **Söz konusu AB menşeli şirketler tüm dünya satışlarınının %15'ini, ABD şirketleri % 8'ini ve Japon şirketleri de % 5'ini gerçekleştirmektedir.**

Kimya Sektörü ve Toplam Sanayi Büyüme Oranları 1998-2003

(ortalama büyüme oranı, %)

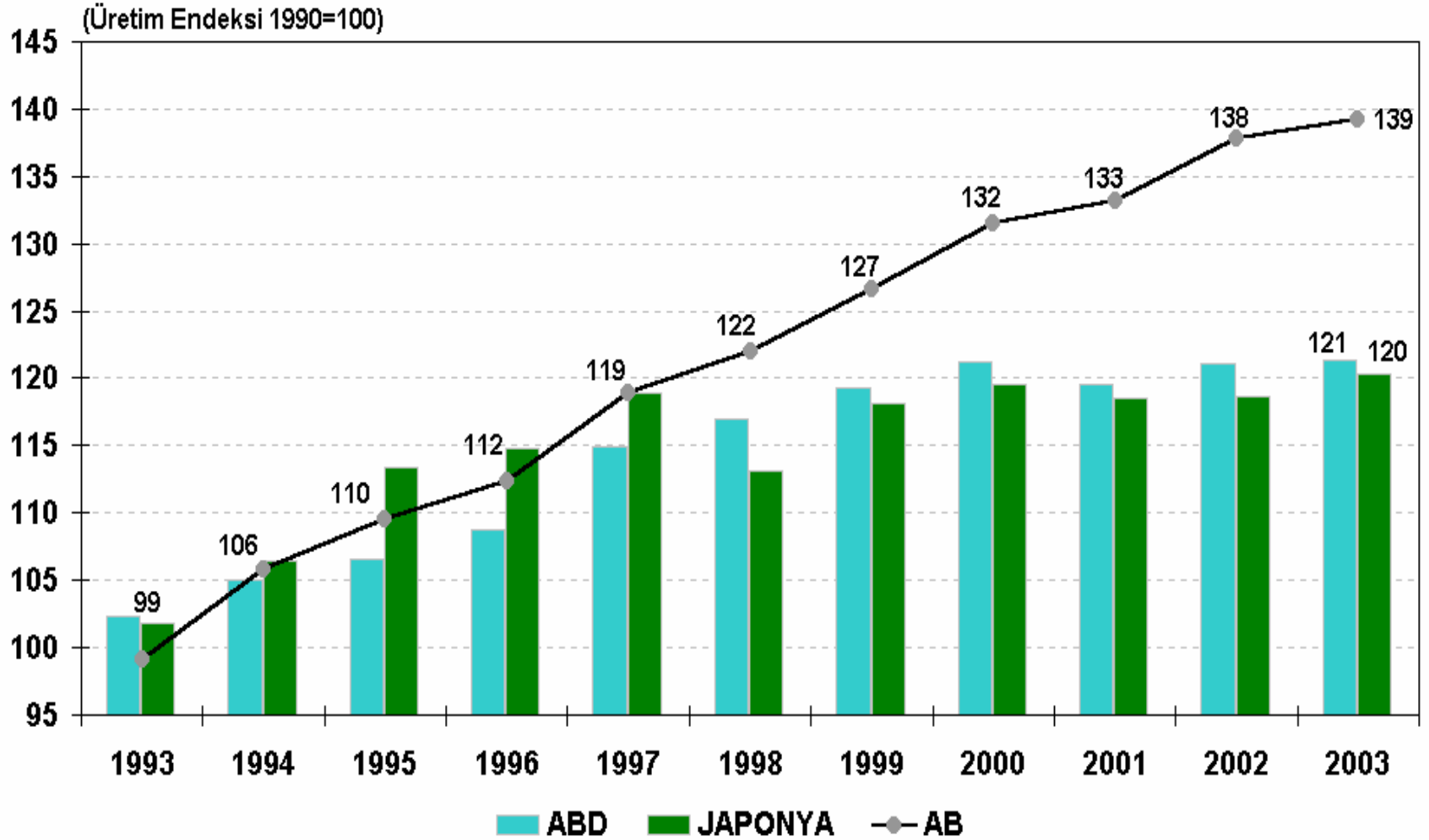

Kaynak: CEFIC&OECD

Kimya sanayinin toplam sanayiye oranla daha hızlı büyüdüğü görülmektedir.

- İtalya dışında başlıca AB ülkelerinde 1998-2003 yılları arasında kimya sektörünün büyüme oranları toplam sanayi büyümesinin oldukça üzerindedir.
- AB kimya sektörü bu dönemde %2,7, toplam sanayi ise ortalama %1 oranında büyümüştür.
- Japonya'da da kimya sektörü toplam sanayiye oranla daha hızlı büyümüştür. ABD'de ise durum kimya sektörünün aleyhinde gözükmemektedir.

ABD, Japonya ve AB'de Kimya Sektörü Üretimi

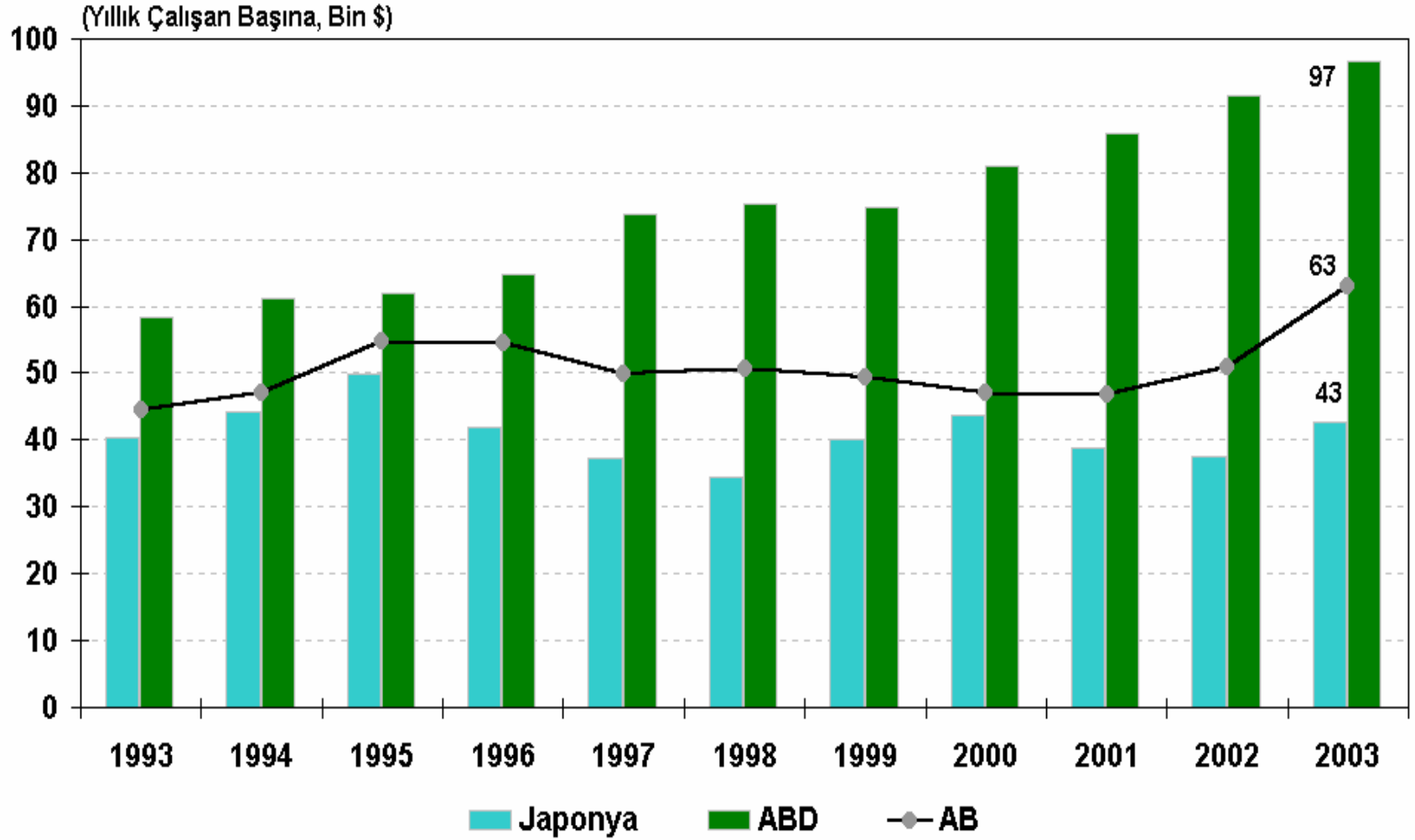

Kaynak: CEFIC

AB, kimyasal ürün üretiminde de lider konumdadır.

- Kimya sektöründe üretim, 1993-2003 yılları arasında AB'de %3,5, ABD'de ve Japonya'da %1,7 oranında artmıştır.
- Sektörde üretim, 1997 yılına kadar AB, ABD ve Japonya'da paralel bir artış göstermiştir.
- 1997 yılından sonra ise AB'de sektörün üretim artışı ortalama %2,6 iken ABD'de bu oran %0,9'da kalmıştır.

AB, ABD ve Japonya'da Kimya Sektöründe İşgücü Maliyetleri

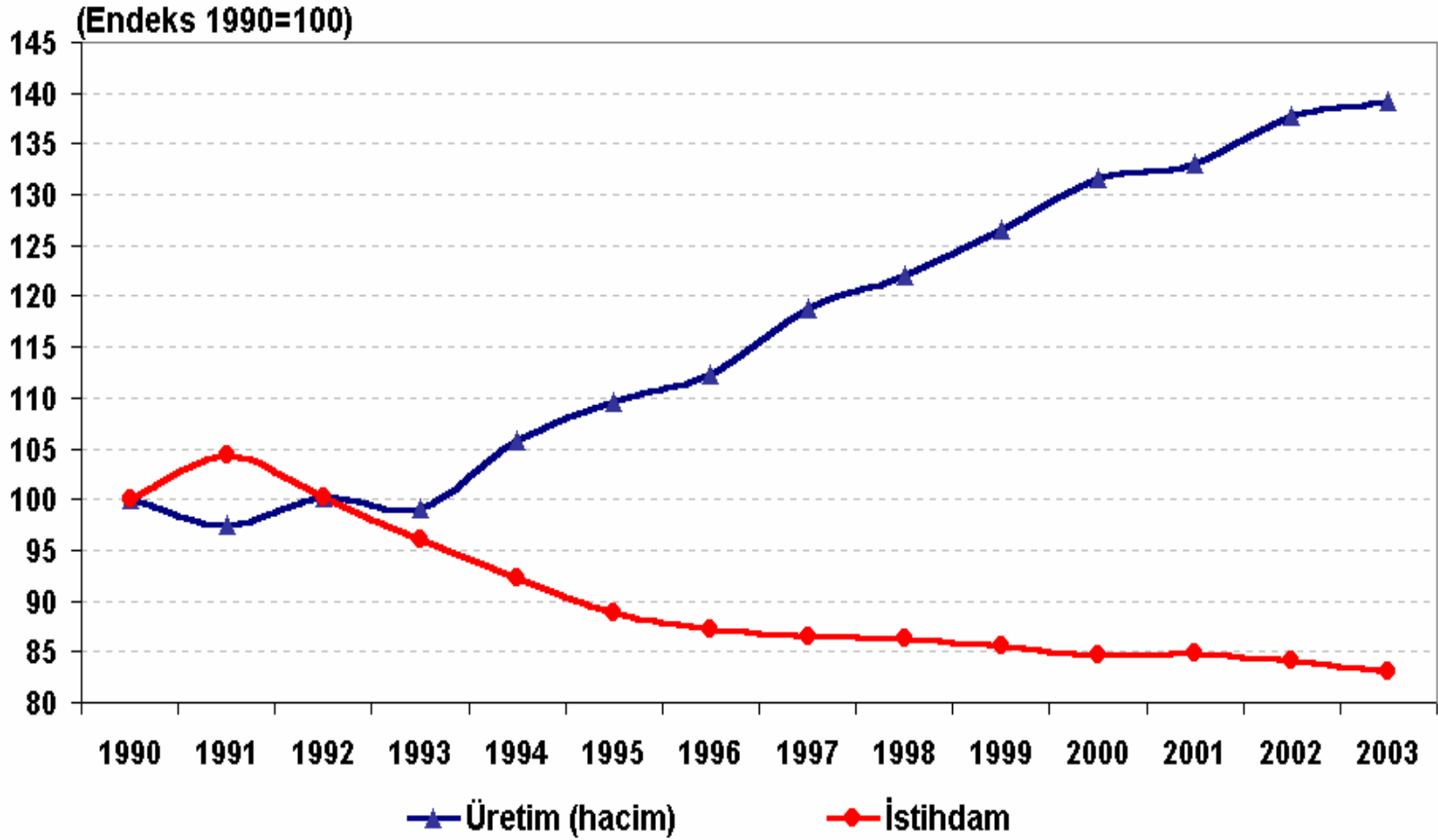

Kaynak: CEFIC & OECD (STAN database)

Kimya sanayi işgücü maliyetleri ABD'de AB ve Japonya'dan daha yüksektir.

- Kimya sektöründe 2003 yılında çalışan işçi başına işgücü maliyeti, ABD'de 97 bin, AB'de 63 bin ve Japonya'da 43 bin dolar düzeyindedir.
- 1993-2003 döneminde işgücü maliyetleri ABD'de yıllık ortalama %5 artarken, AB'de artış %3,5 ve Japonya'da %0,5 olmuştur.

AB Kimya Sektöründe İstihdam ve Üretim

Kaynak: CEFIC

İstihdamdaki daralma trendi, kimya sektöründe de gözlenmektedir.

- Kimya sektöründe en büyük pazar payına sahip olan AB'de üretim artışına karşın istihdamın azaldığı görülmektedir.
- Benzer şekilde ABD'de de 1993-2001 yılları arasında sektörün istihdamı yaklaşık %5 oranında azalmıştır.

Türkiye'de Kimya Sektörü

Kaynak:

DPT

İstanbul Sanayi Odası

Türkiye’de kimya sektörünün gelişimi

- Türkiye’de Cumhuriyet öncesinde kimya sanayinden söz etmek mümkün değildir. Varolan tek şey yabancı şirketlerin elinde bulunan cevher tekelleridir.
- Cumhuriyet sonrasında, 3’ü yabancı ortaklı 5 şirkette sabun, tıbbi ve kimyasal madde üretimi ile kimya sanayi başlamıştır.
- 1930-1946 döneminde Sümerbank kurulmuş, II. Dünya Savaşı sonrasında dış finansman kaynaklı şirketlerde artış gözlenmiştir.

Türkiye’de kimya sektörünün gelişimi

- 1950-1960 döneminde daha çok montaja dayalı küçük ölçekli özel sektör işletmelerine rastlanmaktadır.
- 1960-1975 planlı kalkınma döneminde kimya sanayi üretiminde hızlı ve önemli gelişmeler yaşanmıştır.

İMALAT SANAYİNDE BAŞLICA SEKTÖRLER
(2003 yılı gerçekleştirmeleri)

(1998 fiyatlarıyla, milyar TL)	Üretim Değerleri	% Pay	İhracat	% Pay	İthalat	% Pay
TÜKETİM MALI SANAYİLERİ	17,118,387	46.3	4,732,538	40.7	1,856,000	12.5
Gıda ve İçecek Ürünleri	7,722,716	20.9	623,254	5.4	477,011	3.2
Tekstil Ürünleri	4,526,725	12.3	1,869,242	16.1	999,965	6.8
Giyim ve Kürk Ürünleri	2,991,492	8.1	2,138,522	18.4	216,580	1.5
Diğer	1,877,454	5.1	101,520	0.9	162,444	1.1
ARA MALI SANAYİLERİ	11,773,735	31.9	2,681,515	23.1	5,621,246	38.0
Kok ve Petrol Ürünleri	2,308,633	6.3	109,139	0.9	426,149	2.9
Kimyasal Ürünler	3,877,395	10.5	968,692	8.3	3,241,251	21.9
Metalik Olm. Mineral Ürünler	1,755,900	4.8	529,737	4.6	190,968	1.3
Ana Metal	2,161,612	5.9	908,722	7.8	1,287,183	8.7
Diğer	1,670,195	4.5	165,225	1.4	475,695	3.2
YATIRIM MALI SANAYİLERİ	8,045,793	21.8	4,204,774	36.2	7,333,335	49.5
Metal Eşya	1,077,623	2.9	417,014	3.6	255,018	1.7
Makine ve Teçhizat	1,836,587	5.0	996,396	8.6	2,246,202	15.2
Elektronik	1,109,200	3.0	698,315	6.0	1,000,279	6.8
Motorlu Kara Taşıtları	2,347,669	6.4	1,262,332	10.9	1,479,462	10.0
Diğer	1,674,714	4.5	830,717	7.1	2,352,374	15.9
TOPLAM İMALAT SANAYİİ	36,937,915	100.0	11,618,827	100.0	14,810,581	100.0

Kaynak: Ekonomik ve Sosyal Sektörlerdeki Gelişmeler 2004, DPT.

Türkiye’de kimya sektörü imalat sanayi içinde oldukça önemli bir paya sahiptir.

- Kimya sektörü üretiminin, 2003 yılında imalat sanayi içerisindeki payı %16,8’dir.
- Sektörün ihracat içindeki payı aynı yıl, %9,2, ithalatta ise %24,8 olarak gerçekleşmiştir.
- Türkiye, kimya sektöründe net ithalatçı konumundadır. 2003 yılında yapılan ithalat, ihracatın 3 katından fazladır.

İMALAT SANAYİNDE ÜRETİM VE DIŞ TİCARET GÖSTERGELERİ (2003 yılı gerçekleşmeleri)				
(%)	İhracat/ Üretim	İthalat/ Üretim	Dış Ticaret/ Üretim	İhracat/ İthalat
TÜKETİM MALI SANAYİLERİ	27.6	10.8	38.5	255.0
Gıda ve İçecek Ürünleri	8.1	6.2	14.2	130.7
Tekstil Ürünleri	41.3	22.1	63.4	186.9
Giyim ve Kürk Ürünleri	71.5	7.2	78.7	987.4
Diğer	5.4	8.7	14.1	62.5
ARA MALI SANAYİLERİ	22.8	47.7	70.5	47.7
Kok ve Petrol Ürünleri	4.7	18.5	23.2	<u>25.6</u>
Kimyasal Ürünler	25.0	83.6	108.6	<u>29.9</u>
Metalik Olm. Mineral Ürünler	30.2	10.9	41.0	277.4
Ana Metal	42.0	59.5	101.6	70.6
Diğer	9.9	28.5	38.4	34.7
YATIRIM MALI SANAYİLERİ	52.3	91.1	143.4	<u>57.3</u>
Metal Eşya	38.7	23.7	62.4	163.5
Makine ve Teçhizat	54.3	122.3	176.6	44.4
Elektronik	63.0	90.2	153.1	69.8
Motorlu Kara Taşıtları	53.8	63.0	116.8	85.3
Diğer	49.6	140.5	190.1	35.3
TOPLAM İMALAT SANAYİİ	31.5	40.1	71.6	<u>78.4</u>

Kaynak:Ekonomik ve Sosyal Sektörlerdeki Gelişmeler 2004, DPT.

İmalat sanayi içerisinde kimya sanayi, ithalata bağımlılığı en yüksek olan sektördür.

- **2003 yılında imalat sanayinde ihracatın ithalatı karşılama oranı %78,4'tür.**
- **Yatırım malı sanayilerinde ihracatın ithalatı karşılama oranı %57,3 iken aynı yıl, kimya sektöründe bu oran %29,4 olarak gerçekleşmiştir.**

KİMYA SEKTÖRÜ (2003 yılı gerçekleşmeleri)						
(1998 fiyatlarıyla, milyar TL)	Üretim Değerleri	% Pay	İhracat	% Pay	İthalat	% Pay
ANA KİMYA SANAYİİ	741,099	12.2	175,517	16.1	1,453,016	<u>39.8</u>
Petrokimya	204,582	3.4	46,042	4.2	629,767	17.2
Gübre	143,672	2.4	5,524	0.5	140,511	3.8
İnorganik Kimyasallar	178,071	2.9	65,036	6.0	103,844	2.8
Organik Kimyasallar	152,324	2.5	43,297	4.0	438,390	12.0
Diğer	62,450	1.0	15,618	1.4	140,504	3.8
DİĞER KİMYASALLAR	2,096,669	<u>34.5</u>	382,051	<u>35.0</u>	1,355,277	<u>37.1</u>
İlaç	649,164	10.7	73,270	6.7	617,127	16.9
Boya	225,040	3.7	28,241	2.6	80,482	2.2
Kozmetik ve Temizlik Ürünleri	382,207	6.3	132,789	12.2	96,907	2.7
Diğer	840,259	13.8	147,751	13.5	560,761	15.4
PETROL ÜRÜNLERİ	2,205,279	<u>36.3</u>	108,923	10.0	412,482	11.3
LASTİK VE PLASTİK ÜRÜNLERİ	1,039,627	17.1	426,391	<u>39.0</u>	431,917	11.8
Plastik Ürünleri	577,415	9.5	230,620	21.1	257,974	7.1
Kauçuk Ürünleri	462,213	7.6	195,771	17.9	173,943	4.8
TOPLAM	6,082,674	100.0	1,092,882	100.0	3,652,692	100.0

Kaynak:Ekonomik ve Sosyal Sektörlerdeki Gelişmeler 2004, DPT.

Ülkemizde kimya sektörü üretimi, gelişmiş ülkelerin tersine tüketici ürünlerinde yoğunlaşmaktadır.

- Petrol ürünleri üretimi %36,3 ile toplam üretim içindeki en büyük paya sahiptir.
- Tüketici kimyasal ürünleri üreten diğer kimyasalların payı ise %34,5'tir.
- Yüksek katmadeger üreten organik kimyasalların payı ise %2,5 gibi çok küçük bir orandadır.

Kimya sanayi ticareti yapısal bir bağımlılık sergilemektedir.

- Lastik ve plastik sanayi %39 pay ile ihracatta ilk sırayı almaktadır. Bunu %35 ile tüketici kimyasalları üreten diğer kimyasallar izlemektedir.
- Ana kimya sanayi %39,8 pay ile ithalatta ilk sırada yer almaktadır.

İMALAT SANAYİNDE ÜRETİM VE DIŞ TİCARET GÖSTERGELERİ (2003 yılı gerçekleşmeleri)				
(%)	İhracat/ Üretim	İthalat/ Üretim	Diř Ticaret/ Üretim	İhracat/ İthalat
ANA KİMYA SANAYİİ	23.7	196.1	219.7	<u>12.1</u>
Petrokimya	22.5	307.8	330.3	7.3
Gübre	3.8	97.8	101.6	3.9
İnorganik Kimyasallar	36.5	58.3	94.8	62.6
Organik Kimyasallar	28.4	287.8	316.2	9.9
Diğer	25.0	225.0	250.0	11.1
DIĐER KİMYASALLAR	18.2	64.6	82.9	<u>28.2</u>
İlaç	11.3	95.1	106.4	11.9
Boya	12.5	35.8	48.3	35.1
Kozmetik ve Temizlik Ürünleri	34.7	25.4	60.1	137.0
Diğer	17.6	66.7	84.3	26.3
PETROL ÜRÜNLERİ	4.9	18.7	23.6	26.4
LASTİK VE PLASTİK ÜRÜNLERİ	41.0	41.5	82.6	<u>98.7</u>
Plastik Ürünleri	39.9	44.7	84.6	89.4
Kauçuk Ürünleri	42.4	37.6	80.0	112.5
TOPLAM	18.0	60.1	78.0	<u>29.9</u>

Kaynak:Ekonomik ve Sosyal Sektörlerdeki Gelişmeler 2004, DPT.

Sektör kendi içinde değerlendirildiğinde ana kimya sanayinin ithalata bağımlılığı daha yoğundur.

- **Ana kimya sanayinde ihracatın ithalatı karşılama oranı yalnızca %12,1'dir. Kimya sanayinin genelinde ise bu oran %29,9'tur.**
- **Aynı oran diğer kimyasallarda %28,2, lastik ve plastik ürünlerinde %98,7'dir.**

YILLARA GÖRE KİMYA SEKTÖRÜNDE ÜRETİM VE DIŞ TİCARET GÖSTERGELERİ						
(milyon ABD \$, 1998 fiyatlarıyla)		1990	1995	2000	2002	Yıllık Artış (%) (1990-2002)
Petrol Ürünleri	Üretim (1)	9,344	8,988	10,024	12,246	<u>2.3</u>
	İhracat (2)	290	277	301	670	<u>7.0</u>
	İthalat (3)	568	763	2,587	2,191	<u>11.2</u>
	(2)/(1) (%)	3.1	3.1	3.0	5.5	-
	(3)/(1) (%)	6.1	8.5	25.8	17.9	-
	(2)/(3) (%)	51.1	36.3	11.6	30.6	-
Kimya Sanayi	Üretim (1)	7,470	8,390	11,971	11,506	<u>3.6</u>
	İhracat (2)	1,281	1,315	2,007	2,383	<u>5.2</u>
	İthalat (3)	3,971	6,145	11,120	12,528	<u>9.6</u>
	(2)/(1) (%)	17.1	15.7	16.8	20.7	-
	(3)/(1) (%)	53.2	73.2	92.9	108.9	-
	(2)/(3) (%)	32.3	21.4	18.0	19.0	-
KİMYA SEKTÖRÜ	Üretim (1)	16,814	17,378	21,995	23,752	<u>2.9</u>
	İhracat (2)	1,571	1,592	2,308	3,053	<u>5.5</u>
	İthalat (3)	4,539	6,908	13,707	14,719	<u>9.8</u>
	(2)/(1) (%)	9.3	9.2	10.5	12.9	-
	(3)/(1) (%)	27.0	39.8	62.3	62.0	-
	[(2)+(3)]/(1) (%)	36.3	48.9	72.8	74.8	-
	(2)/(3) (%)	<u>34.6</u>	23.0	16.8	<u>20.7</u>	-

Kaynak: "Sector Profiles of Turkish Industry: A General Outlook", Şubat 2004, DPT.

1990-2002 döneminde sektörde üretim artışı ithalat artışının altında kalmıştır.

- Bu dönemde kimya sektöründe ithalat yıllık ortalama %9,8 artarken, üretim artışı %2,9'da kalmıştır.
- İhracat artışı ise %5,5 olarak gerçekleşmiştir.
- Sektörde, %34,6 olan ihracatın ithalatı karşılama oranı azalarak %20,7 olmuştur.
- Aynı durum kimya sanayi alt sektörleri için de geçerlidir.

KİMYA SEKTÖRÜ (Toplam Öz Sermaye içinde % pay)								Başlıca Yabancı Firmalar	
	1995	1998	1999	2000	2001	2002	2003		
Kamu	56.9	49.3	52.0	39.9	43.5	39.7	29.5	LEVERELİDA	İLSAN İLAÇ
Özel	31.0	37.1	39.3	46.3	43.5	46.3	54.1	TÜRK HENKEL	BP
Yabancı	12.1	13.5	8.7	13.8	13.1	14.1	16.3	BAYER TÜRK	SHELL
Toplam	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	ROCHE	AKZO NOBEL KEMİPOL
Yabancı firma sayısı*	19	22	25	27	26	31	28	NOVARTIS	SYNGENTA TARIM

*Sermayesinin %50'sinden fazlası yabancı sermayeli olan firmalar
Kaynak: İSO İlk 1000 Firma Verileri*

- 2003 yılında sektörde kamunun payı %29,5'e gerilerken, özel sektör payı %70,4'e ulaşmıştır.
- Sektördeki yabancı sermaye payı, düşük bir hızla da olsa artma eğilimindedir. Ancak, yabancı sermayenin sektörün katma-değeri görece düşük alanlarını tercih ettiği görülmektedir.

**Kimya Sanayinde İlk 5 Firmanın Payı
(Sektörde Toplam Üretimden Satışlar içinde % pay)**

	ISIC Rev.2	1995	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Ana Kimya Sanayii	351	74.2	66.4	67.8	76.0	73.9	70.2	65.8
Diğer Kimyasal Ürünler	352	27.2	26.8	28.8	26.4	28.6	27.9	27.1
Petrol Ürünleri İmalı	353	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	<u>100.0</u>
Çeş. Petrol ve Kömür Tür. San.	354	81.9	75.5	75.2	72.8	76.5	78.2	78.6
Lastik Ürünleri Sanayii	355	100.0	98.4	95.1	100.0	100.0	95.2	<u>96.8</u>
Plastik Ürünleri (Başka Yerde Sın.)	356	46.2	36.7	37.2	35.0	32.8	37.2	47.0
KİMYA SANAYİİ	35	61.8	55.1	43.7	51.3	52.8	51.1	48.5
<i>KİMYA SANAYİİ (Tüpraş hariç)</i>	35	33.7	22.4	23.9	27.6	29.7	28.9	27.2

Sektörler	2003 yılında ilk 5 firma	Firma Sayısı
Ana Kimya Sanayii	PETKİM, AKSA AKRİLİK, TOROS GÜBRE, TÜRK HENKEL, SODA SANAYİİ	25
Diğer Kimyasal Ürünler	ABDİ İBRAHİM, ECZACIBAŞI İLAÇ, HAYAT KİMYA, LEVERELİDA, BAYER TÜRK	55
Petrol Ürünleri İmalı	TÜPRAŞ, TPAO, İSTANBUL ASFALT	3
Çeş. Petrol ve Kömür Tür. San.	AYGAZ, İPRAGAZ, MİLANGAZ, MOGAZ, PETROL OFİSİ	17
Lastik Ürünleri Sanayii	BRİSA, TÜRK PIRELLİ, GOODYEAR, TEKLAS KAUÇ., POLİMER KAUÇ.	6
Plastik Ürünleri (Başka Yerde Sın.)	SASA, FIRAT PLASTİK, POLİNAS PLASTİK, KOROZO AMB., NAKSAN PLASTİK	36
KİMYA SANAYİİ	TÜPRAŞ, AYGAZ, PETKİM, İPRAGAZ, MİLANGAZ	142

Kaynak: ISO İlk 1000 Firma Verileri

Kimya sektörü büyük ölçüde tekелci bir pazar yapısına sahiptir.

- Petrol ürünleri imali ve lastik ürünleri sanayinde piyasa az sayıda şirketin elindedir.
- Kimya sektöründe en büyük 142 firma içerisinde ilk 5 firmanın payı ise %48,5'e ulaşmaktadır.
- Aynı rakam TÜPRAŞ hariç hesaplandığında pay %27,2'ye kadar düşmektedir.

Kimya Sanayinde İlk 5 Firmanın Payı
(Sektörde Toplam Brüt Katmadeger içinde % pay)

	ISIC Rev.2	1995	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Ana Kimya Sanayii	351	83.1	69.5	69.5	75.0	69.2	65.4	57.3
Diğer Kimyasal Ürünler	352	23.6	24.3	26.4	25.7	3.0	34.6	26.6
Petrol Ürünleri İmali	353	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Çeş. Petrol ve Kömür Tür. San.	354	76.7	88.8	70.8	66.0	91.8	14.2	87.9
Lastik Ürünleri Sanayii	355	100.0	97.9	96.0	100.0	100.0	96.6	96.3
Plastik Ürünleri (Başka Yerde Sın.)	356	46.9	34.0	35.1	28.9	-4.5	30.5	39.4
KİMYA SANAYİİ	35	67.4	69.2	72.2	69.5	61.5	60.2	70.3
<i>KİMYA SANAYİİ (Tüpraş hariç)</i>	35	44.9	21.9	22.2	20.8	17.7	11.7	17.9

Sektörler	2003 yılında ilk 5 firma	Firma Sayısı
Ana Kimya Sanayii	PETKİM, AKSA AKRİLİK, TOROS GÜBRE, TÜRK HENKEL, SODA SANAYİİ	25
Diğer Kimyasal Ürünler	ABDİ İBRAHİM, ECZACIBAŞI İLAÇ, HAYAT KİMYA, LEVERELİDA, BAYER TÜRK	55
Petrol Ürünleri İmali	TÜPRAŞ, TPAO, İSTANBUL ASFALT	3
Çeş. Petrol ve Kömür Tür. San.	AYGAZ, İPRAGAZ, MİLANGAZ, MOGAZ, PETROL OFİSİ	17
Lastik Ürünleri Sanayii	BRİSA, TÜRK PIRELLİ, GOODYEAR, TEKLAS KAUÇ., POLİMER KAUÇ.	6
Plastik Ürünleri (Başka Yerde Sın.)	SASA, FIRAT PLASTİK, POLİNAS PLASTİK, KORZOZO AMB., NAKSAN PLASTİK	36
KİMYA SANAYİİ	TÜPRAŞ, AYGAZ, PETKİM, İPRAGAZ, MİLANGAZ	142

Kaynak: ISO İlk 1000 Firma Verileri

Üretilen brüt katmadeger verileri de sektörün tekelci yapısına işaret etmektedir.

- **Sektörde ilk 5 firmanın üretilen brüt katmadeger içindeki payı %70,3 gibi yüksek bir rakama ulaşmaktadır.**
- **TÜPRAŞ hariç tutulduğunda ise pay %17,9'a kadar inmektedir.**

KİMYA SANAYİİ
(2003, % Pay)

	ISIC Rev.2	Kayıtlı İstihdam	Üretimden Satışlar	Brüt Katmadeğer	Öz Sermaye	Net Aktifler	Dönem Kârı	İhracat
Ana Kimya Sanayii	351	17.9	14.3	3.1	17.4	13.7	1.8	13.8
Diğer Kimyasal Ürünler	352	32.6	19.9	6.4	19.1	21.4	15.2	14.9
Petrol Ürünleri İmali	353	13.5	34.2	66.2	25.4	22.8	38.3	25.1
Çeş. Petrol ve Kömür Tür. San.	354	10.6	17.0	19.7	22.1	26.7	35.1	13.5
Lastik Ürünleri Sanayii	355	8.3	5.5	2.4	6.9	5.3	5.8	17.9
Plastik Ürünleri (Başka Yerde Sın.)	356	17.0	9.1	2.2	9.2	10.1	3.8	14.8
KİMYA SANAYİİ	35	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Kaynak: ISO İlk 1000 Firma Verileri

- Kayıtlı istihdamda en büyük pay %32,6 ile tüketici kimyasalları üreten diğer kimyasallardadır.
- Üretimden satışlar ve brüt katmadeğerde ise petrol ürünleri imali ilk sırada yer almaktadır.
- Brüt katmadeğerde petrol ürünleri imali ve çeşitli petrol ürünleri sanayi dışındaki alt sektörlerin payı 2003 yılında ihmal edilebilir düzeydedir.

KİMYA SANAYİİ
(2003, Kişi başına, cari)

	ISIC Rev.2	Üretimden Satışlar	Brüt Katmadeğer	Öz Sermaye	Net Aktifler	Dönem Kârı	İhracat
Ana Kimya Sanayii	351	310,547	49,906	168,265	258,312	3,539	35
Diğer Kimyasal Ürünler	352	237,003	55,662	101,373	220,070	15,950	21
Petrol Ürünleri İmali	353	983,411	1,388,310	325,249	567,659	97,053	84
Çeş. Petrol ve Kömür Tür. San.	354	623,102	526,676	361,831	846,627	113,203	57
Lastik Ürünleri Sanayii	355	258,674	83,207	143,947	213,989	23,900	98
Plastik Ürünleri (Başka Yerde Sın.)	356	208,265	35,878	94,090	199,363	7,566	39
KİMYA SANAYİİ	35	389,034	283,852	173,560	336,404	34,253	45

Kaynak: İSO İlk 1000 Firma Verileri

- Kişi başına verilerde de TÜPRAŞ'ın içinde yer aldığı petrol ürünleri imali ilk sırada yer almaktadır.
- Bunu, petrol ürünleri dağıtım sektörü izlemektedir.

İSO verilerinin kârlılık ölçütlerine göre değerlendirilmesi

- Aktif, özsermaye, istihdam, katmadeg er, satış kârlılığı ölçütlerine göre çeşitli petrol ve kömür türevleri ilk sırada yer almaktadır.
- Bunu, petrol ürünleri (rafinerileri), lastik ürünleri ve diğer kimyasallar izlemektedir.

İSO verilerinin verimlilik ölçütlerine göre değerlendirilmesi

- İstihdam ve satış verimliliğine göre ise benzer biçimde çeşitli petrol ve kömür türevleri ilk sırada yer almaktadır.
- Bu sektörü, petrol ürünleri (rafinerileri), lastik ve plastik ürünleri izlemektedir.